

ВИРІШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

© Погребенник В.Д., Когут І.В., Вознюк С., 2011

Незважаючи на спад промислового виробництва, екологічна ситуація у Західному регіоні України залишається напруженою, що зумовлено специфічним для неї, тісно переплетеним комплексом природних, містобудівних, інженерних, соціально-економічних та інших умов. Це суттєво ускладнює спроби її покращення та створює низку проблем, як для мешканців, так і для регіону загалом.

Проаналізувавши джерела інформації, можна виділити основні проблеми, пов'язані з екологічною безпекою регіону: застарілі та недосконалі технології виробництва; зношена система водопостачання та водовідведення; накопичення значних обсягів відходів, відсутність ефективних способів їх збирання, зберігання та видалення; прояв небезпечних геологічних процесів; недосконалість транспортних розв'язок; висока щільність забудови територій; низька екологічна свідомість населення, відсутність низки правових норм тощо.

Мета роботи – вироблення рекомендацій щодо вирішення екологічних проблем Західного регіону України з використанням елементів системного підходу та проектного менеджменту.

Екологічні проблеми Західного регіону України та шляхи їх вирішення. У цьому регіоні поряд з територіями промислового комплексу (Бурштинська ТЕС, ВАТ «Нафтохімік Прикарпаття», УМГ «Прикарпатрансгаз», «Рогатинська ГКС УМГ Львівтрансгаз», ВАТ «Добротвірська ТЕС», АТ НПК «Галичина», ВАТ «Миколаїв-цемент», ДПМН «Дужба», УМГ «Львівтрансгаз», ВАТ «Ждачівський ЦПК», Рівненське ВО «Азот», Калуське ВО «Хлорвініл») та технодеградованими екосистемами міст Львова, Борислава, Дрогобича, Стебника, Яворова, Жидачева, Калуша, Нового Роздолу, Червонограда знаходяться курортно-рекреаційні зони Трускавця, Моршина, Східниці, Косова, Верховини, Ворохти, Яремче, Закарпаття, а також об'єкти природно-заповідного фонду (Карпатський біосферний заповідник, з 40 Національних парків України у регіоні знаходяться 16 Національних парків, зокрема, «Верховинський», «Галицький», «Гуцульщина», «Дермансько-Острозький», «Зачарований край», «Карпатський», «Кременецькі гори», «Північне Поділля», «Прип'ять-Стохід», «Синевир», «Сколівські Бескиди», «Ужанський», «Хотинський», «Черемоський», «Шацький», «Яворівський», природні заповідники Горгани, Медобори, Розточчя, Рівненський, Чорногірський тощо). Особливість цього регіону зумовлена також прикордонним статусом, оскільки він безпосередньо межує з країнами Європейського Союзу – Польщею, Румунією, Угорщиною, Словаччиною.

Особливої уваги потребують обласні центри регіону і, особливо, Львів, з численними невирішеними екологічними проблемами, зокрема, транспортні викиди, захоронення та утилізація відходів у Грибовицькому сміттєзвалищі.

Вирішення екологічних проблем є одною з найважливіших складових, що забезпечує стратегію стабільного розвитку регіону. Згідно з ДСТУ ISO 1400 «Системи екологічного менеджменту» та ДСТУ ISO 14001:2006 «Системи екологічного керування» організації повинні розробляти, вводити та підтримувати методики регулярного моніторингу своїх робіт та їхній вплив на довкілля. При здійсненні даного моніторингу потрібно контролювати такі параметри, як якість та ризики та здійснювати управління ними. Для управління ризиками та якістю слід застосовувати інструменти проектного менеджменту, які дають можливість використовувати математичні та статистичні методи опрацювання даних та проводити якісний аналіз, що є необхідним для

визначення стратегії щодо реагування на наслідки відхилень. Це допоможе усунути високі ризики проектів, посилити державний та регіональний контроль, збільшити рентабельність проектів за рахунок підвищення якості управління. А також дозволить залучити інвестиції в природоохоронну сферу, а, значить – в екологічний розвиток регіону.

Одним з напрямків для реалізації природоохоронної діяльності, утвердження засад сталого розвитку, інформаційного та комп'ютерного забезпечення екологічного моніторингу та контролю, розвитку туризму та надання туристично-рекреаційних послуг, є екологічна освіта та підготовка для регіону фахівців з ґрунтовною комп'ютерною та екологічно-економічною підготовкою, які б могли працювати у різних сферах: державних структурах, органах місцевого самоврядування, промислових підприємствах, сільському та лісовому господарстві, санаторно-курортних закладах, на митницях, в екологічних інспекціях, науково-дослідних і навчальних установах, приватному секторі.

Екологічне управління – це діяльність державних органів і економічних суб'єктів, спрямована на дотримання обов'язкових вимог природоохоронного законодавства, а також на розроблення й реалізацію відповідних цілей, проектів і програм.

Основу методів екологічного менеджменту становлять: екологічний баланс, екологічний контроль, екологічний облік та екологічний аудит, а також управління якістю навколишнього природного середовища.

У країнах Західної Європи відповідно до проекту міжнародного стандарту ISO 14010 останнім часом здобула визнання така галузь діяльності, як екологічний аудит, що є одним із найефективніших інструментів економіко-екологічного контролю у процесі становлення ринкової економіки. Екологічний аудит виступає як інструмент управління та забезпечення виконання вимог природоохоронного законодавства України. До функцій екологічного аудиту має входити розроблення стратегічних планів поліпшення екологічних показників матеріального виробництва. Зіставлення результатів аудиту з вимогами нормативних документів дасть змогу виробити план дій для коригування технологічних процесів і переналадження обладнання.

Для врахування всієї сукупності екологічних аспектів, їх системних властивостей, екологічних характеристик досліджуваних систем, методів і методик використовують системно-екологічний підхід. Він передбачає збалансованість економічної вигоди та екологічної безпеки, екологічної політики і державної екологічної політики, враховуючи минуле, інформацію про теперішнє функціонування та зв'язки всіх чинників на перспективу.

Саме тому основними пріоритетами екологічної політики у Західних областях України в цій царині на найближчі роки повинні стати:

- екологічна реабілітація територій в зоні діяльності гірничо-хімічних та гірничо-видобувних підприємств;
- будівництво нових та реконструкція і ремонт діючих водопровідно-каналізаційних та очисних споруд;
- вирішення питань утилізації та захоронення промислових і побутових відходів завдяки створення відповідних структур, а також будівництво нових та реконструкція діючих полігонів твердих побутових відходів;
- реалізація «Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України»;
- розвиток природно-заповідної мережі на території регіону;
- організація системи екологічного моніторингу та інформаційного забезпечення природоохоронної діяльності;
- управління екологічними програмами;
- розвиток та управління природоохоронними проектами.

Висновок. Подано рекомендації щодо вирішення екологічних проблем Західного регіону України з використанням елементів системного підходу та проектного менеджменту, впровадження яких в систему управління екологією регіону дасть можливість не тільки сформулювати програму екологічного розвитку, а й буде сприяти залученню інвестицій до даної сфери.